Dosarul nr. 3-155/23
2-23136660-02-3-22092023

H O T Ă R Î R E

02 decembrie 2024 **mun. Chişinău**

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios administrativ
al Curţii de Apel Chişinău

În componența:
Preşedintele completului, judecătorul Ghenadie Mîra
Judecătorii Victoria Sîrbu şi Angela Braga
Grefier Mihaela Pîrvu

examinând, în şedinţă de judecată publică cauza civilă la acțiunea în contencios administrativ înaintată de Mihail Budurin împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea actului administrativ,

c o n s t a t ă:

La data de 21.09.2023, Budurin Mihail s-a adresat la Curtea de Apel Chișinău cu acțiune în contencios administrativ înaintată împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea actului administrativ.

În motivarea acțiunii, reclamantul a indicat că, la 23.08.2023, de către Autoritatea Națională de Integritate a fost întocmit Actul de constatare nr. 122/09, prin care s-a constatat că, *dl Mihail Budurin, Primar al sat. Trifeşti, r-l Rezina, nu a respectat prevederile art. 13 din Legea nr. 133/2016, nu a informat în scris organul ierarhic superior despre conflictul de interese în care se află, în legătură cu faptul că în Primărie este angajată persoana apropiată şi anume mama acestuia, în funcţie de specialist în reglementarea regimului funciar. Mai mult, dl Mihail Budurin, Primar al sat. Trifeşti, r-l Rezina, a semnat acte administrative în privinţa dnei Budurin Veronica (mama)…La 24.03.2023, dat fiind faptul stabilirii de către inspectorul de integritate a existenţei unei bănuieli rezonabile de încălcare a regimului juridic al conflictelor de interese, în conformitate cu prevederile art. 31 din Legea nr. 132/2016, prin procesul-verbal nr. 44/09, în privinţa dlui Mihail Budurin, a fost iniţiat controlul privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese … Informaţiile conţinute în sistemul informaţional e-Management şi în Registrul conflictelor de interese ţinute de ANI, consolidează faptul că, primarul Budurin Mihail, a semnat acte administrative/juridice (dispoziţii, contract de prestare a serviciilor) în privinţa dnei Budurin Veronica (mama acestuia), fără respectarea prevederilor legale enunţate mai sus, admiţând astfel consumarea conflictului de interese…La caz, din*

*materialele dosarului de control, inspectorul de integritate, identifică probe concrete, pertinente şi concludente care demonstrează că, dl Mihail Budurin, nu a informat ANI despre situaţia de conflicte de interese în care s-a aflat în momentul încheierii/semnării actelor juridice /administrative litigioase (contractul de prestare a serviciilor nr. ***** şi dispoziţiile menţionate supra), ce viza persoana apropiată - mama, drept dovadă fiind şi propriile declaraţii ale acestuia... ”.*

Notează că, în cadrul controlului, Budurin Mihail a prezentat punctul de vedere asupra situaţiei sesizate, potrivit căruia, dna Budurin Veronica a fost angajată anterior obținerii de către acesta a mandatului de primar. Prin urmare, fără a urmări scopul favorizării persoanei apropiate, doar a continuat relaţiile de muncă. Astfel, consideră că, nu se poate invoca urmărirea unui scop personal sau admiterii de către reclamant a unui conflict de interese.

Relevă că, din cumulul de probe, inspectorul de integritate a constatat încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese.

Cu referire la ilegalitatea actului administrativ individual nefavorabil contestat (actul de constatare nr. 122/09 din 23.08.2023, menționează că, starea de fapt nu corespunde stării de drept indicate de către inspectorul de integritate, or, potrivit constatărilor acestuia, studiind materialele dosarului de control şi prevederile legale ce guvernează speţa, inspectorul de integritate a concluzionat că, dl Mihail Budurin, primar al sat. Trifeşti, nu a declarat şi nu a soluţionat conflictul de interese prin ce a încălcat dispoziţiile art. 12 alin. (4)-(7) şi art. 14 alin. (3)-(4) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii şi a intereselor personale, deoarece nu a luat măsuri pentru a proteja corectitudinea procesului de încheiere a actelor juridice, nu a declarat în scris şi nu a soluţionat conflictul de interese real în care se afla şi a admis consumarea acestuia.

Subliniază reclamantul că, nu a angajat-o pe Budurin Veronica, dar a emis acte de dispoziţie privind salarizarea acesteia, respectând legislaţia muncii.

Totodată, remarcă că, Budurin Veronica, nu a fost favorizată prin remunerare diferită sau alte beneficii, fiind respectate normele şi condiţiile salarizării pentru toţi angajaţii. Un alt aspect la care atrage atenția este faptul că, la momentul sesizării ANI şi iniţierii controlului, contractul de muncă cu Budurin Veronica, era încetat.

Comunică că, în contextul pretenţiilor deduse judecării, face referire la prevederile art. 2, 11 al Legii privind declararea averii şi a intereselor personale și deduce că, existența conflictului de interese real este determinată în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terţe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii, de întrunirea cumulativă a următoarelor condiţii: - dacă subiectul declarării deţine interese personale sau dacă se vizează persoane ce îi sunt apropiate, persoanele fizice şi juridice cu care are relaţii cu caracter patrimonial și - dacă se influențează sau pot influența exercitarea imparţială şi obiectivă a mandatului, a funcţiei publice sau de demnitate publică.

Astfel, deşi se constată întrunirea în speţă a primului element constitutiv al conflictului de interese, or, reclamantul a emis în calitate de Primar al sat. Trifeşti r-l Rezina dispoziţiile prin care a dispus atribuirea salariului, fapt consumat prin emiterea acesteia, totuşi, în condiţiile în care, din dispoziţiile legale pertinente, reiese că acţiunile/inacţiunile imputate reclamantului prin actul contestat sunt atribuite la categoria delictelor, pentru comiterea cărora legea instituie sancţiunile prevăzute, reclamantul urmează să beneficieze de efectele prezumţiei nevinovăţiei, instituite de art. 21 al Constituţiei, astfel încât anume pârâtei îi revine sarcina de a dovedi că emiterea unui act administrativ şi, subsecvent, dispoziţia de salarizare de către primar, este capabilă să influenţeze exercitarea imparţială şi obiectivă a mandatului, a funcţiei publice sau de demnitate publică de către aceasta.

Or, în caz contrar, inexistenţa acestui element definitoriu al conflictului de interese real, pasibil de sancţionare pentru nedeclararea acestuia în termenul stabilit sau pentru realizarea consumată a acestuia, exclude componenţa delictului, inclusiv în contextul în care inspectorul de integritate nu a stabilit circumstanţele ce au precedat emiterea dispoziţiei sus-indicate prin prisma existenţei sau lipsei unei favorizări a salarizării de către mama reclamantului în raport cu alţi angajaţi ai Primăriei.

Subsecvent, constată reclamantul că, în speţă inspectorul de integritate nu a probat existenţa conflictului de interese real, motiv pentru care, actul contestat este pasibil de a fi anulat, inclusiv pe motiv că lipsa delictului respectiv exclude posibilitatea survenirii răspunderii reclamantului, prevăzute de art. 23 al Legii privind declararea averii şi a intereselor personale şi, astfel, de aplicare a sancţiunilor prevăzute de această normă în raport cu ultima.

Din aceste motive, apreciază ca fiind nefondate argumentele indicate în actul de constatare, referitoare la faptul că, Mihail Budurin nu a declarat şi nu a soluţionat conflictul de interese şi a emis actul administrativ în privinţa membrului de familie/persoanei apropiate, deoarece elementele constitutive ale conflictului de interese imputat acesteia nu se întruneau cumulativ pentru a determina existenţa acestui conflict, motiv pentru care nedeclararea lui nu poate fi apreciat ca fiind o abatere de la exigenţele legale pertinente.

În acest context, reiterează că, art. 14 al Legii pre-citate, admite situaţia în care subiectul declarării este îndreptăţit de a accepta, în cazul existenţei reale a unui conflict de interese real declarat în termen, emiterea/adoptarea actului administrativ, încheierea actului juridic, participarea la luarea deciziei sau luarea deciziei, astfel încât lipsa unor concluzii în actul de control cu privire la motivele ce ar fi împiedicat, în cazul prevăzut de lege, emiterea unei astfel de recomandări, fortifică concluziile expuse supra.

Din motivele expuse mai sus, conchide întrunirea în speţă a temeiurilor legale pentru anularea actului de constatare contestat.

În aceiași ordine de idei, cu referire la lipsa elementelor constitutive ale conflictelor de interese la emiterea actelor administrative/juridice de către Primarul

Mihail Budurin, punctează că, Actul de constatare contestat nu conţine o analiză clară, din care anume raţionamente, inspectorul de integritate concluzionează despre constatarea existenţei în acţiunile reclamantului a unui interes personal rezultat din relaţiile cu angajatul - specialist funciar la Primărie, ci doar transcrie conţinutul articolelor din lege, fără a da o analiză juridică prin prisma acţiunilor reclamantului.

Învederează reclamantul că, prin prisma art. 2 al Legii nr. 133 din 17.06.2016 privind declararea averii şi a intereselor personale, identificarea conflictului de interese necesită prezenţa obligatorie a următoarelor elemente constitutive: deţinerea calităţii de subiect al declarării, aflarea în exerciţiul funcţiei, existența sau apariţia situaţiei respective şi prezenţa interesului personal, care influenţează sau poate influenţa exercitarea imparţială și obiectivă a funcţiei. Astfel, un element foarte important al conflictului de interese, poate fi şi atitudinea psihologică a subiectului declarării faţă de fapta comisă sau, după caz, faţă de situaţia admisă de declarant, adică aspectul subiectiv, intenţia directă sau indirectă, neglijenţa sau imprudenţa, precum şi faţă de consecinţele survenite.

Corespunzător, atestă că reieșind din cele descrise mai sus, ajustate la cazul concret stabilit, au un impact extrem de valoros pentru calificarea situaţiei admise sau faptei comise de către Budurin Mihail în calitate de conflict de interese, or, reclamantul, emiţând dispoziţia cu privire la salarizarea angajaţilor, a acţionat în interes public, asigurând buna funcţionare a primăriei și nu din interes personal.

Totodată, mai indică că, potrivit art. 2 al Legii 133/2016, interesul personal apare în situaţia când poate fi influenţată exercitarea imparţială şi obiectivă a obligaţiilor şi responsabilităţilor ce îi revin, potrivit legii - fapte care nu se relevă în cauza examinată şi nici nu au fost constate de către inspectorul de integritate.

Prin prisma lipsei unei motivări şi expuneri clare ale acţiunilor reclamantului, care au condiţionat încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, consideră că, actul de constatare este unul nemotivat.

În concluzie, constată reclamantul că, normele legale la care s-a făcut referire în actul de constatare, nu sunt incidente în speţa dată, or, Mihail Budurin nu a admis în exercitarea funcţiei de primar încălcarea regimului juridic cu privire la conflictele de interese, iar la emiterea actului de constatare, inspectorul de integritate era obligat să ţină cont de prevederile legale în vigoare şi să aplice legea corect, fără a admite interpretări defavorabile pentru persoana în privinţa căreia a emis actul administrativ.

Face trimitere la prevederile art. 3 al Legii 132/2016, conform căruia, principiile generale de activitate ale ANI sunt legalitatea, imparţialitatea, independenţa şi transparenţa.

Astfel, constată încălcarea de către inspectorul de integritate la emiterea actului de constatare a prevederilor alin. (2) al art. 20 al Legii 132/2016.

Explică reclamantul că, preeminenţa dreptului presupune, *inter alia,* asigurarea legalităţii şi a certitudinii juridice. Orice Lege trebuie să fie interpretată şi aplicată astfel încât să se asigure o protecţie efectivă împotriva sancţionării arbitrare a

persoanei. Subiectul de aplicare a legii are două obligaţii esenţiale: interpretarea strictă a legii şi interzicerea analogiei în defavoarea persoanei şi, respectiv, interzicerea aplicării retroactive a legii. Actul legislativ urmează să întrunească condiţia accesibilităţii, care presupune că, textele de lege să poată fi cunoscute de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată dispune de informaţii privind normele juridice aplicabile într-un caz concret.

Susține că, o altă condiţie este de previzibilitate, care este îndeplinită atunci când justiţiabilul poate cunoaşte, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie, cu ajutorul interpretării acesteia de către instanţe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acţiunile şi omisiunile ce-i pot angaja răspunderea şi care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme. Ca urmare se interzice interpretare extensivă defavorabilă a legii, anume în vederea asigurării protecţiei persoanei împotriva arbitrarului.

Despre dreptul vătămat prin emiterea actului administrativ defavorabil - actul de constatare nr. 122/09 din 23.08.2023, reține că, potrivit art. 17 Cod administrativ, drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

Opinează că, în cazul emiterii actului de constatare reclamantului i se aduce atingere şi i se încalcă dreptul la muncă, consfinţit la art. 43 din Constituţie, dreptul de a ocupa o funcţie publică, dreptul la salariu. Totodată, prin emiterea actului administrativ individual defavorabil se încalcă principiul prezumţiei nevinovăţiei reclamantului - principiu care este garantat de art. 21 al Constituţiei, conform căruia, orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăţia sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanţiile necesare apărării sale.

Cu referire la termenul de contestare a actului administrativ individual defavorabil, precizează că, conform art. 36 al Legii 132/2016 persoana care a fost supusă controlului poate contesta actul de constatare în termen de 30 zile de la emitere. Prin urmare, contestaţia este depusă în termen.

În drept, reclamantul și-a întemeiat pretențiile din acțiune pe prevederile art. art.20, 21, 43 ale Constituţiei, Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică, prevederile Legii 132/2016 cu privire la Autoritatea Naţională de Integritate, prevederile Legii 133/2016 cu privire la declararea de avere şi interese, Legii cu privire la integritate, art. art. 10, 17,21,39, 40, 117-121, 132, 141, 189-191, 196, 205, 211-212 Cod administrativ.

Cere reclamantul Budurin Mihail anularea Actului de constatare nr. 122/09 din 23.08.2022, emis de Autoritatea Națională de Integritate, din motivele încălcării procedurii legale de emitere a actului administrativ individual defavorabil, precum şi din motivele lipsei în acţiunile reclamantului ale elementelor constitutive ale conflictelor de interese.

Fiind notificată despre cererea de chemare în judecată, înaintată de Budurin Mihail, *pârâta Autoritatea Națională de Integritate*, prin referința depusă la data de 23.10.2023 a solicitat respingerea acțiunii ca fiind neîntemeiată, invocând în acest sens următoarele: că legislatorul a reglementat condițiile esențiale în ce privește înaintarea unei acțiuni în instanța de contencios administrativ și anume - să existe lezarea pretinsului drept și acțiunea înaintată să fie probată.

Conform art. 36 din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, actele de constatare menționate la art. 34 alin. (1) și (2), pot fi contestate la Curtea de Apel Chișinau, în termen de 30 de zile de la emitere, de către persoana supusă controlului, de către autorul sesizării sau de către persoanele menționate la art. 33 alin. (4) si (5), afectate nemijlocit de acesta.

Conform art. 6 paragraful I din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 04.11.1950, ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24.07.1997, orice persoana are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală, îndreptate împotriva sa. Conform art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor peroane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

Potrivit Codului Administrativ, Codului de procedură Civilă și Legii nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, pentru a invoca pretenții de contencios administrativ în speță, este necesar ca reclamantul sa demonstreze încălcarea dreptului moral și material. Totodată, conform art.85 alin.(3) si art.87 alin.(1) Cod administrativ, autoritatea publică trebuie să stabilească din oficiu aspectele de fapt ale cazului care face obiectul procedurii, fără a se limita la dovezile și afirmațiile participanților, conducându-se de probele pe care le consideră necesare, conform dreptului discreționar, pentru investigarea stării de fapt.

Indică că, în cadrul Autorității, a fost înregistrată sesizarea nr. 1677 din 24.02.2023, prin s-a invocat faptul că, Mihail Budurin, primar al sat. Trifești, r-l Rezina, ar fi încălcat regimul juridic al conflictelor de interese, manifestat prin nerespectarea prevederilor art. 13 din Legea nr. 133/2016, și anume, nu a informat în scris organul ierarhic superior despre conflictul de interese în care se afla, în legătură cu faptul că, în Primărie, este angajată persoana apropiată și anume mama - Veronica Budurin, în funcție de specialist în reglementarea regimului funciar. Mai mult, dl Mihail Budurin, primar al sat. Trifesti, r-l Rezina, a semnat acte administrative în privința dnei Veronica Budurin (mama). Inspectorul de integritate, în conformitate cu prevederile art. 31 din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de

Integritate, dat fiind faptul constatării existenței bănuielii rezonabile de încălcare a regimului juridic al conflictelor de interese, prin procesul-verbal de inițiere a controlului nr. 44/09 din 24.03.2023, a dispus inițierea în privința lui Mihail Budurin a controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese.

Susține pârâta că, la data de 28.03.2023, în adresa dlui Mihail Budurin a fost expediată scrisoarea nr. 04-09/1961, prin care a fost informat despre inițierea în privința sa a controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, precum și despre drepturile de care beneficiază în conformitate cu art. 32 din Legea 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate în calitate de persoană supusă controlului.

Punctează că, în cadrul Autorității Naționale de Integritate, a fost înregistrat răspunsul, prin care s-au prezentat următoarele acte relevante controlului: 1) Copia actelor administrative de angajare/numire a cet. Budurin Mihail si Budurin Veronica în cadrul Primăriei sat. Trifești, r-l Rezina; 2) Copia actelor administrative si juridice semnate de către Primarul sat. Trifești, Mihail Budurin în raport cu Budurin Veronica începând cu anul 2015 -prezent, și anume: - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr. ***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr. 1***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr. ***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr. ***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la demisie; - Contract de prestare a serviciilor nr. *****.

În vederea asigurării respectării dreptului la apărare, prin scrisoarea nr. 04-09/1961 din 28.03.2023, dlui Mihail Budurin, i-a fost solicitată prezentarea punctului de vedere asupra obiectului controlului inițiat în privința sa, iar prin scrisoarea nr. 5603 din 26.06.2023, subiectul controlului și-a expus punctul de vedere pe marginea controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese.

Referitor la interpretările expuse în cererea de chemare în judecată, Autoritatea reține că, interpretarea actelor normative se face în conformitate cu prevederile art. 71-72 din Legea nr. 100/2017 privind actele normative.

Atrage atenția că, reclamantul nu este subiectul abilitat cu dreptul de a interpreta oficial Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale. Respectiv, cele invocate în cererea de chemare în judecată, constituie opinie individuală, un punct de vedere subiectiv, care nu produce efecte juridice similare unui act normativ de interpretare.

Autoritatea reține două reguli de interpretare, izvorâte din jurisprudența română și anume, actul normativ trebuie interpretat în sensul de a fi aplicat decât de a evita

aplicarea lui (actus interpretandus est potius ut valeat quam ut pereat) și regula că, cuvintele trebuie să fie interpretate nu după păreri individuale, ci după sensul uzual și obișnuit, în care sânt folosite (Non enim ex opinionibus singularum, sed ex communi usu nomina exaudiri debent). În consecință, inspectorul de integritate a urmărit scopul de a aplica sancțiunile prevăzute de lege pentru încălcarea regimului juridic al conflictului de interese și, totodată, nu a ales care anume sancțiune va fi impusă reclamantului, ci a dispus aplicarea celei reglementate de cadrul normativ. Sancțiunile prevăzute pentru încălcarea regimului juridic al conflictului de interese sunt stabilite expres în legea specială care se aplică cu prioritate față de normele de drept general.

Autoritatea notează că, actul administrativ contestat, a fost motivat în drept și în fapt, fără a duce în eroare destinatarii cărora le este adresat. Or, potrivit actului de constatare nr. 122/09 din 23.08.2023, se observă că, inspectorul de integritate, pe lângă constatările făcute, în temei legal, a solicitat opinia reclamantului, a apreciat și a explicat, din care motiv nu a fost reținută. Motivarea se efectuează conform circumstanțelor de drept raportate la situația particulară a reclamantului. Inspectorul de integritate apreciază probele conform liberei convingeri și nu este legat de declarațiile, datele, informațiile, probe prezentate de către subiectului de control. În acest sens, relevante sânt prevederile art. 92 alin. (1) Cod administrativ, care stipulează expres că, autoritatea publică decide conform convingerii sale libere dacă consideră o faptă drept existentă, luând în considerare întreaga procedură administrativă, inclusiv toate probele.

Referitor la argumentul reclamantului precum că, a acționat cu bună credință, iar motivul real care a stat la baza apariției și ulterior a omisiunii de declarare a conflictului de interese a fost anume din lipsa intereselor personale și totodată din aceeași cauză nu ar fi informat ANI imediat despre orice situație de conflict de interese în care se afla, subliniază pârâta că, obligația asigurării funcționării normale a instituției îi revine în primul rând reclamantului, astfel încât, dl Mihail Budurin, fiind subiect al declarării, avea obligația să respecte principiile generale de evitare a conflictelor de interese, prevăzute la art. 11 din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale, prin servirea interesului public cu imparțialitate și obiectivitate, prin asigurarea transparenței controlului public al activității și responsabilitatea individuală și exemplul personal. Or, obligațiile și responsabilitățile subiectului declarării cu referire la regimul juridic al conflictelor de interese, sânt prevăzute expres in Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.

Reiterează că, potrivit art. 2 din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale, conflict de interese reprezintă situația în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează sau ar putea influența exercitarea imparțială și obiectivă a obligațiilor și responsabilităților ce ii revin potrivit legii.

Punctează că, interes personal este orice interes material sau nematerial al subiectului declarării ce rezultă din activitățile sale în calitate de persoană privată, din

relațiile sale cu persoane apropiate sau cu persoane juridice și alți agenți economici, indiferent de tipul de proprietate, din relațiile sau afiliațiile sale cu organizații necomerciale, inclusiv cu partidele politice și cu organizațiile internaționale; persoana apropiata este soțul/soția, copilul, concubinul/concubina subiectului declarării, persoana aflată la întreținerea subiectului declarării, de asemenea persoană înrudită prin sânge sau prin adopție cu subiectul declarării (părinte, frate/soră, bunic/bunică, nepot/nepoată, unchi/mătușă) și persoana înrudită prin afinitate cu subiectul declarării (cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră).

Mai indică pârâta că, conform art. 12 alin. (3) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale, conflictul de interese real apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, sa încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau sa participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sânt apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.

Subsecvent, explică că, art. 12 alin.(7) al Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, statuează că, Președintele Republicii Moldova, Președintele și deputații Parlamentului, Prim-ministrul, membrii Guvernului, Procurorul General, Președintele Consiliului Superior al Magistraturii, președintele Consiliului Superior al Procurorilor, deputații Adunării Populare a unităților teritoriale autonome Găgăuzia, președinții de raioane, consilierii locali, primarii și alți conducători ai organizațiilor publice sânt obligați să informeze Autoritatea Națională de Integritate imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, despre orice situație de conflict de interese real în care se află, în modul stabilit la alin. (5). Aderent, art. 12 alin. (10) al Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, prevede expres că, conflictul de interese consumat, reprezintă fapta subiectului declarării de rezolvare a unei cereri/unui demers, de emitere a unui act administrativ, de încheiere directă sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, de luare sau de participare la luarea unei decizii în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică cu încălcarea prevederilor alin. (4) și (7). Potrivit art.14 alin. (3), (4) al Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, până la soluționarea conflictului de interese real, subiectului declarării îi este interzisă întreprinderea oricărei acțiuni pe cauza dată, cu excepția abținerii. Subiectul declarării poate soluționa conflictul de interese real în care se află, prin abținerea de la rezolvarea cererii/demersului, de la emiterea/adoptarea actului administrativ, de la încheierea actului juridic, de la participarea la luarea unei decizii sau luarea deciziei/votare, informând toate părțile vizate de decizia respective în privința măsurilor luate pentru a proteja corectitudinea procesului de luare a deciziilor. În cazul soluționării conflictului de interese real prin abținere, prevederile art. 12 alin. (4)-(9) nu se aplică, subiectul declarării fiind obligat să informeze cu privire la

soluționarea prin abținere șeful ierarhic, organul ierarhic superior, Autoritatea Națională de Integritate sau Consiliul de Integritate, după caz.

Astfel, reieșind din dispozițiile legale citate supra, inspectorul de integritate a reținut că, subiectul declarării - dl Mihail Budurin, primar al sat. Trifești, r-l Rezina avea obligația de a declara conflictele de interese în termen de 3 zile, în mod direct către Autoritatea Națională de Integritate, însă conform Registrului declarațiilor privind conflictele de interese ținut de Autoritatea Națională de Integritate, nu este înregistrată declarația dlui Mihail Budurin, referitor la conflictele de interese reale rezultate, ce constituie obiectul controlului în cauză. În conformitate cu prevederile art. 38 alin. (1) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, în urma controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, inspectorul de integritate emite un act de constatare în cazul în care stabilește că persoana supusă controlului nu a declarat și nu a soluționat conflictul de interese sau a emis/adoptat un act administrativ, sau a încheiat direct ori prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, sau a luat personal o decizie ori a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese.

Reliefează că, la aprecierea faptului dacă sânt aduse daune interesului public, se va ține cont în principal de caracterul sistematic sau unitar al abaterii, de numărul de persoane afectate, de mărimea prejudiciului material cauzat, de consecințele abaterii la nivel local, național sau internațional, de afectarea reputației autorității/instituției publice sau a bunei funcționări a acesteia, precum și de alte circumstanțe care ar afecta interesul public. În aceiași ordine de idei, se retine că la aplicarea sancțiunii sub formă de privare a persoanei de dreptul de a exercita funcții publice sau funcții de demnitate publică, inspectorul de integritate urmează să motiveze, prin prisma principiului proporționalității, aplicarea unei astfel de sancțiuni și această concluzie derivă din prevederile art. 29 Cod administrativ.

La caz, inspectorul de integritate a observat că, potrivit informațiilor accesate prin intermediul SIA ”e-Integritate”, ”Dosare pe același subiect”, s-a depistat dosar finalizat în privința dlui Budurin Mihail, primar al sat. Trifești, r-l Rezina. Consultând datele deschise de pe portalul web oficial al Autorității, se reține că la 14.04.2016, cu nr. 03/117 a fost emis actul de constatare privind constatarea încălcării regimului juridic al conflictelor de interese (altele decât cele stabilite în cadrul prezentului act de constatare) de către Budurin Mihail, primar al sat. Trifești, r-l Rezina.

Pârâta învederează că, potrivit informațiilor obținute în cadrul controlului, consecințele abaterii s-au limitat la nivel local, adică în jurisdicția sat. Trifești, r-l Rezina.

Cu referire la reputația autorității, se reține că aceasta nu poate rămâne neafectată, or, Primarul este primul ce urmează să servească drept exemplu pentru localitatea unde își exercită atribuțiile funcționale.

Reieșind din cele stabilite, în special din caracterul repetitiv al admiterii conflictelor de interese, inspectorul de integritate a decis aplicarea prevederilor art. 39 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 132/2016, și a emis actul de constatare, în care solicită încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale subiectului de declarării și aplică pentru acesta interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică. Sancțiunea respectivă este dictată prin prisma prevederilor art. 39 alin. (2), care îi dă dreptul de a dispune masurile menționate în funcție de gradul de vinovăție al subiectului declarării, de natura abaterii, de numărul și durata abaterilor, de comiterea unor abateri similare anterior, de prejudiciul adus interesului public și de funcția publică deținută.

În circumstanțele cauzei examinate, Autoritatea observă că, însăși Curtea Constituțională, în opinia expusă în pct. 23, pct. 25 din Decizia nr. 143 din 16.12.2019, potrivit căreia, pentru conflictul de interese consumat (acțiunea subiectului) interdicția intervine ca sancțiune de a mai exercita o funcție publică pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării (art. 23 alin. (6) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale). Totodată, legislatorul a definit clar tipurile de conflicte de interese și limita întinderii acestora, fiind previzibile consecințele lor în funcție de acțiunea/inacțiunea subiectului. Consecințele încălcării prevederilor conținute în Legea privind declararea averii și a intereselor personale sunt previzibile pentru destinatarii normelor. Astfel, subiectul declarării este obligat sa declare și să soluționeze un conflict de interese real, pentru a evita survenirea conflictului de interese consumat (în cazul acestor inacțiuni survenind răspunderea contravențională sau penală, după caz), iar în situația în care subiectul totuși, prin acțiune, admite conflictul de interese consumat, inspectorul de integritate aplică prin actul de constatare interdicția stabilită de art. 23 alin. (6) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale. Sancțiunea constituie, în viziunea Autorității, o măsură eficientă de a descuraja agenții publici să încalce regimul juridic al conflictelor de interese pentru viitor, cât și o avertizare pentru alți subiecți ai declarării că, de asemenea, poate fi aplicată forța de constrângere a statului în raport cu aceștia, în cazul încălcării prevederilor Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale și a altor norme de drept național și internațional relevante.

Autoritatea relevă că, în opinia Curții Constituționale, interdicția stabilită la art. 23 alin. (6) din Legea nr. 133/2016, o aplica anume inspectorul de integritate, dar nu alta persoană din cadrul Autorității. Cu alte cuvinte, autoritatea constituțională recunoaște dreptul inspectorului de integritate de a semna actele de constatare.

În final, Autoritatea menționează că, în baza art. 225 alin. (2) Cod administrativ, verificarea de către instanța de judecată a exercitării de către autoritatea publică a dreptului discreționar, se limitează la faptul dacă autoritatea publică: (a) și-a exercitat dreptul discreționar; (b) a luat în considerare toate faptele relevante; (c) a respectat limitele legale ale dreptului discreționar; (d) și-a exercitat dreptul discreționar conform scopului acordat prin lege. În conformitate cu prevederile art. 16

alin. (1) Cod administrativ, dreptul discreționar al autorității publice reprezintă posibilitatea acesteia de a opta între mai multe soluții posibile corespunzătoare scopului legii, atunci când aplică o dispoziție legală. (2) exercitarea dreptului discreționar nu permite desfășurarea unei activități administrative arbitrare. Raportând aceste prevederi la circumstanțele cauzei, Autoritatea a solicitat instanței de contencios administrativ ca, verificarea legalității actului de constatare nr. 122/09 din 23.08.2023, să se limiteze doar la aspectele sus indicate.

În ședința de judecată, reprezentantul pârâtei Autoritatea Națională de Integritate, Valentina Urecheanu, a solicitat respingerea acțiunii ca fiind neîntemeiată, în temeiul motivelor de fapt și de drept indicate în referință.

Reclamantul Budurin Mihail, în ședință nu a fost prezent, Colegiul considerând posibilă examinarea cauzei în lipsa acestuia, procedura de citare legală fiind respectată.

Audiind poziția participantului prezent la proces, studiind materialele dosarului și înscrisurile administrate, analizând argumentele expuse în acțiune și în referința depusă, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău consideră necesar de a respinge acțiunea înaintată, din următoarele considerente.

În privința admisibilității acțiunii în contenciosul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău, reține următoarele.

La data de 19 iulie 2018, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Codul administrativ, act legislativ publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 17.08.2018, nr. 309-320. Art. 257 alin. (1) Cod administrativ, prevede că, actul legislativ a intrat în vigoare la 01.04.2019.

Art. 5 Cod administrativ, prevede că, activitatea administrativă reprezintă totalitatea actelor administrative individuale și normative, a contractelor administrative, a actelor reale, precum și a operațiunilor administrative realizate de autoritățile publice în regim de putere publică, prin care se organizează aplicarea legii și se aplică nemijlocit legea.

În acord cu prevederile legale statuate la art. 10 alin. (1) Cod administrativ, actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.

Art. 11 alin. (1) Cod administrativ, stabilește că, actele administrative individuale pot fi: a) acte defavorabile – actele care impun destinatarilor lor obligații, sancțiuni, sarcini sau afectează drepturile/interesele legitime ale persoanelor ori care resping, în tot sau în parte, acordarea avantajului solicitat; b) acte favorabile – actele

care creează destinatarilor săi un beneficiu sau un avantaj de orice fel.

În concordanță cu dispoziția art.17 Cod administrativ, drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

Art. 20 Cod administrativ, prevede că, dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acțiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanțele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.

În accepțiunea art. 39 Cod administrativ, controlul judecătoresc al activității administrative este garantat și nu poate fi îngrădit. Orice persoană care revendică un drept vătămat de către o autoritate publică în sensul art.17 sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri se poate adresa instanței de judecată competente.

În virtutea art. 189 alin. (1) Cod administrativ, orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice poate înainta o acțiune în contencios administrativ.

În condițiile art.163 lit. c) Cod administrativ, procedura de examinare a cererii prealabile nu se efectuează dacă legea prevede expres adresarea nemijlocită în instanța de judecată.

În conformitate cu norma juridică înserată la art.206 alin.(1) lit. a) Cod administrativ, o acțiune în contencios administrativ poate fi depusă pentru anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual (acțiune în contestare).

Prin prisma art. 207 alin. (1) Cod administrativ, instanța verifică din oficiu dacă sânt întrunite condițiile pentru admisibilitatea unei acțiuni în contenciosul administrativ. Dacă este inadmisibilă, acțiunea în contencios administrativ se declară ca atare prin încheiere judecătorească susceptibilă de recurs.

Art. 209 alin.(1) Cod administrativ, prevede că, acțiunea în contestare și acțiunea în obligare se înaintează în decurs de 30 de zile, dacă legea nu prevede altfel. Acest termen începe să curgă de la: a) data comunicării sau notificării deciziei cu privire la cererea prealabilă sau data expirării termenului prevăzut de prezentul cod pentru soluționarea acesteia; b) data comunicării sau notificării actului administrativ individual, dacă legea nu prevede procedura prealabilă. Prevederile art.165 alin.(1) referitoare la nesoluționarea în termen se aplică corespunzător.

Totodată, Colegiul notează că, potrivit art. 36 din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, actele de constatare menționate la art. 34 alin. (1) și (2) pot fi contestate la *Curtea de Apel Chișinău* în termen de 30 zile de la emitere, de către persoana supusă controlului, de către autorul sesizării sau de către persoanele menționate la art. 33 alin. (4) și (5), afectate nemijlocit de acesta.

Din analiza normelor de drept sus-indicate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de

contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău notează că, reclamantul Mihail Budurin este în drept să înainteze acțiunea în contencios administrativ, contestând Actul de constatare emis de Autoritatea Națională de Integritate nr. 122/09 din 23.08.2022, acesta fiind un act administrativ individual defavorabil reclamantului.

Totodată, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău, reține că, Actul de constatare emis de Autoritatea Națională de Integritate, a fost contestat cu acțiune în contencios la data 21.09.2024, fapt care denotă respectarea termenului de înaintare a acțiunii de către reclamant și prin urmare, motive de inadmisibilitate în conformitate cu prevederile art. 207 alin. (2) Cod administrativ, nu au fost stabilite.

În privința netemeiniciei acțiunii în contenciosul administrativ instanța de judecată reține următoarele.

În corespundere cu prevederile art.224 alin.(1) lit. f) Cod administrativ, examinând acțiunea în contencios administrativ în fond, instanța de judecată adoptă una dintre următoarele hotărâri: respinge acțiunea ca fiind neîntemeiată, dacă nu sânt îndeplinite condițiile de adoptare a unei hotărâri prevăzute la lit. a)–e).

În baza art.219 alin.(1) Cod administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Conform jurisprudenței CtEDO instanța de judecată, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii (Hirro Balani c. Spaniei, nr.18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis v. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).

Conform art.220 alin.(1) Cod administrativ, obținerea probelor în procedura contenciosului administrativ are loc conform art. 87-93, iar potrivit art.221 alin.(1) al aceluiași act normativ, autoritățile publice sunt obligate să prezinte instanței de judecată, concomitent cu referința, dosarele administrative. La solicitarea instanței de judecată, autoritățile publice sunt obligate să prezinte suplimentar și alte documente pe care le dețin, inclusiv cele electronice, și să acorde informații.

În virtutea art.93 Cod administrativ, care stabilește sarcina probațiunii, fiecare participant probează faptele pe care își întemeiază pretenția. Prin derogare de la prevederile alin. (1), fiecare participant probează faptele atribuite exclusiv sferei sale. Reglementări suplimentare sau derogatorii sânt admisibile doar în baza prevederilor legale.

În sensul art.194 alin.(1) Cod administrativ, în procedura în prima instanță, în procedura de apel și în procedura de examinare a recursurilor împotriva încheierilor judecătorești se soluționează din oficiu probleme de fapt și de drept.

Cu referire la cazul dedus judecății, Colegiul constată că, la data de 24.02.2022, în cadrul Autorității Naționale de Integritate a fost înregistrată sesizarea ***** în privința dlui Mihail Budurin, primar al sat. Trifești, r-l Rezina, potrivit căreia, ultimul nu ar fi respectat prevederile art. 13 din Legea nr. 133/2016 și nu a informat în scris organul ierarhic superior despre conflictul de interese în care se află, în legătură cu faptul că, în Primărie este angajată persoana apropiată și anume mama – Veronica Budurin, în funcție de specialist în reglementarea regimului funciar. Totodată, s-a indicat că, dl Mihail Budurin, Primar al sat. Trifești, r-l Rezina, a semnat acte administrative în privința dnei Veronica Budurin (mama) (f.d.2-4 dosar administrativ).

Având în vedere alegațiile invocate în sesizare, inspectorul de integritate a considerat oportună demararea procedurii de control a încălcării regimului juridic al conflictelor de interese de către dl Mihail Budurin, Primar al sat. Trifești, r-l Rezina și astfel, în conformitate cu art.31 din Legea nr. 132/2016, a fost întocmit procesul-verbal nr. 44/09 din 24.03.2023 cu privire la inițierea controlului (f.d.18-19 dosar administrativ).

Colegiul reține că, prin scrisoarea nr. 04-09/1961 din 28.03.2023, Mihail Budurin a fost informat despre inițierea în privința sa a controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese și despre drepturile prevăzute la art. 32 din Legea nr. 132/2016, iar prin scrisoarea nr. 04-09/1959 din 28.03.2023, inspectorul de integritate a informat despre inițierea controlului și autorul sesizării.

Instanța de judecată atestă că, în vederea stabilirii situației de fapt, inspectorul de integritate a efectuat un șir de acțiuni, în conformitate cu prevederile art. 20 alin. (1) lit. a), b), c) și d), art. 33 alin. (6) și art. 37 alin.(4) din Legea nr. 132/2016, fiind consultate datele din registrele informaționale de stat și solicitate Comisiei Electorale Centrale și Primăriei sat. Trifești, r-l Rezina, informații și documente necesare desfășurării controlului.

Astfel, prin răspunsul Primăriei sat. Trifești, r-l Rezina, înregistrat cu nr. 3416 din 19.04.2023, au fost remise următoarele documente:

1) Copia actelor administrative de angajare/numire a cet. Budurin Mihail și Budurin Veronica în cadrul Primăriei sat. Trifești, r-l Rezina;

2) Copia actelor administrative și juridice, semnate de către Primarul sat. Trifești, Mihail Budurin în raport cu Budurin Veronica începând cu anul 2015 - prezent, și anume: - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr. ***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr. 1***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr. ***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr. ***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru

performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la demisie; - Contract de prestare a serviciilor nr. *****.

În vederea asigurării respectării dreptului la apărare, prin scrisoarea nr. 04-09/1961 din 28.03.2023, dlui Mihail Budurin, i s-a solicitat prezentarea punctului de vedere asupra obiectului controlului inițiat în privința sa, iar prin scrisoarea nr. 5603 din 26.06.2023, subiectul controlului și-a expus punctul de vedere pe marginea controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, prin care a comunicat că, în anul 2015 a ajuns în funcția de Primar al sat. Trifești, r-l Rezina, în urma alegerilor locale generale, iar Budurin Veronica (mama), ocupa funcția de Specialist în problemele perceperii fiscale și specialist în reglementarea regimului funciar. De asemenea, a indicat că, nu a întreprins măsuri în privința încetării raportului de serviciu din lipsă de cunoaștere a intereselor personale și din aceeași cauză nu a informat ANI imediat despre orice situație de conflict de interese, treptat în privința Veronicăi Budurin fiind emisă eliberarea din funcțiile ce le exercita, atingând vârsta de pensionare, ulterior fiind reangajată în continuare, din lipsă de specialiști în cadrul Primăriei Trifești, menționând de asemenea că la moment, Primăria Trifești duce lipsă de specialist în reglementarea regimului funciar (f.d.151-152 dosar administrativ).

Din raţionamentele evidențiate mai sus, în conformitate cu prevederile art. 19, 35-39 din Legea 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, inspectorul de integritate a decis:

1. Se constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese de către Mihail Budurin, Primar al sat. Trifești, r-l Rezina, manifestată prin nedeclararea în modul stabilit a conflictului de interese și nesoluționarea conflictului de interese real, în conformitate cu art. 12 alin. (5) și (7), art. 14 alin. (2)-(4) din Legea nr. 133/2016, în circumstanțele de drept și de fapt expuse în partea constatatoare a prezentului act;
2. Se sesizează autoritatea responsabilă de numirea în funcție, în termen de 5 zile din momentul în care actul de constatare va rămâne definitiv, în vederea inițierii procedurii de revocare a dlui Budurin Mihail din funcția (mandat) de Primar al sat. Trifești, r-l Rezina;
3. Se decade, dl Mihail Budurin, din dreptul de a mai exercita o funcţie publică sau o funcţie de demnitate publică, inclusiv funcția/mandat de primar (cu excepția celor elective), pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării sau destituirii din funcție sau data rămânerii definitive a actului de constatare ori din data rămânerii definitive și irevocabile a hotărârii judecătorești prin care se confirmă existența conflictului de interese;
4. Se înscrie Budurin Mihail în Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică de la data eliberării sau destituirii din funcție sau din data rămânerii definitivă și irevocabilă a hotărârii judecătorești prin care se confirmă existența conflictului de interese;

5. Se aduce la cunoştinţa dlui Budurin Mihail actul de constatare şi se informează despre dreptul de a-l contesta în termen de 30 zile de la emiterea acestuia, la Curtea de Apel Chişinău, str. Teilor nr.4.

Nefiind de acord cu actul de constatare enunțat supra, reclamantul Budurin Mihail s-a adresat în instanța de contencios administrativ cu prezenta acțiune, prin care a solicitat anularea integrală a Actului de constatare nr. 122/09 din 23.08.2023.

Analizând argumentele expuse de participanții la proces în coraport cu probatoriul administrat și cadrul legal pertinent aplicabil speței, Completul specializat în examinarea cauzelor de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău conchide asupra netemeiniciei acțiunii depuse de Mihail Budurin, iar în acest sens, se impun a fi precizate următoarele.

Colegiul notează că, procedura administrativă în cadrul controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor şi limitărilor este reglementată de legea specială şi anume, Legea nr.132 din 17.06.2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, care şi urmează a fi aplicată în speță.

În temeiul art. 19 din Legea nr. 132 din 17.06.2016 cu privire la Autoritatea Naţională de Integritate, inspectorii de integritate desfăşoară următoarele activităţi: a) primesc, colectează, centralizează şi procesează date şi informaţii cu privire la situaţia averilor deţinute de persoane în timpul exercitării mandatelor, a funcţiilor publice şi de demnitate publică, de asemenea cu privire la incompatibilităţile şi conflictele de interese ale persoanelor care ocupă o funcţie publică sau de demnitate publică; b) efectuează controlul averilor şi privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităţilor, restricţiilor şi limitărilor; c) efectuează controlul privind depunerea în termen a declaraţiilor de avere şi interese personale de către subiecţii declarării; d) constată diferenţele substanţiale, ţinând cont de modificările intervenite în averea subiectului declarării în timpul exercitării mandatului, a funcţiei publice sau de demnitate publică şi în veniturile obţinute de acesta în aceeaşi perioadă; e) examinează şi soluţionează conflictele de interese ale persoanelor prevăzute de Legea privind declararea averii şi a intereselor personale; f) sesizează organizaţia publică în care activează subiectul declarării sau autoritatea responsabilă de numirea în funcţie a acestuia în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale acestuia în cazul constatării unei stări de incompatibilitate sau a unui conflict de interese; g) întocmesc acte de constatare în condiţiile legii; h) constată contravenţii, examinează cauze contravenţionale şi aplică sancţiuni contravenţionale.

Colegiul punctează că, art. 3 din Legea nr.132/17.06.2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, stabilește expres că, activitatea Autorităţii se bazează pe următoarele principii: a) legalitate; b) independenţă; c) imparţialitate; d) transparenţă; e) confidenţialitate; f) celeritate; g) integritate; h) egalitate; i) dreptul la apărare; j) bună administrare.

În temeiul art. 26 din aceiași Lege, inspectorii de integritate verifică declarațiile de avere și interese personale, iar în cazurile prevăzute de prezenta lege, inițiază controlul averii și al intereselor personale, de asemenea verifică în prealabil sesizările depuse de persoanele fizice sau persoanele juridice, precum și sesizările din oficiu, și efectuează controlul averii și al intereselor personale ale persoanelor vizate de aceste sesizări.

În accepțiunea art. 32 din Legea nr. 132/2016, (1) În termen de 30 de zile de la data repartizării sesizării depuse de o persoană fizică sau persoană juridică, inspectorul de integritate efectuează verificarea prealabilă a acesteia. În cadrul verificării prealabile, inspectorul de integritate verifică existența aparenței de încălcare a regimului juridic al declarării averii și a intereselor personale. Verificarea prealabilă se finalizează cu emiterea de către inspector a unui proces-verbal în care se indică motivele și temeiurile de inițiere sau de refuz al inițierii controlului averii şi al intereselor personale. (2) Procesul-verbal prevăzut la alin. (1) se publică pe pagina web oficială a Autorității în cel mult 7 zile de la emitere și se comunică subiectului vizat.

Potrivit art. 37 din Legea enunțată supra, (1) Autoritatea efectuează controlul privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor din oficiu ori la sesizarea unor persoane fizice sau persoane juridice, în conformitate cu prevederile prezentei legi și ale metodologiei de efectuare a verificării și a controlului averii și al intereselor personale şi privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor. (3) După repartizarea aleatorie a sesizărilor de efectuare a controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, inspectorul de integritate inițiază verificarea prealabilă a acestora. (4) Prevederile art. 30, 31, 32, ale art. 33 alin. (6)–(8), (12) și (13), ale art. 35 și 36 se aplică în modul corespunzător.

În acord cu art. 39 din Legea menționată, (1) În cazul în care se constată nedeclararea sau nesoluționarea unui conflict de interese ori încălcarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, inspectorul de integritate: b) după caz, emite un act de constatare în care solicită încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale subiectului declarării și aplică pentru acesta interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică. (2) Inspectorul de integritate decide dacă dispune măsurile menționate la alin. (1) lit. b) în funcție de gradul de vinovăție al subiectului declarării, de natura abaterii, de numărul și durata abaterilor, de comiterea unor abateri similare anterior, de prejudiciul adus interesului public și de funcția publică deținută. (3) Dacă actul de constatare rămâne definitiv, Autoritatea sesizează, în termen de cel mult 5 zile, conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale acestuia.

Completul judiciar consideră relevante la caz și prevederile statuate expres în art. 2 din Legea nr. 133 din 17.07.2016 privind declararea averii și a intereselor personale, care definește noțiunea de *conflict de interese* ca fiind situaţia în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează, sau ar putea influența exercitarea imparţială şi obiectivă a obligaţiilor şi responsabilităţilor ce îi revin potrivit legii; *interes personal* – orice interes material sau nematerial al subiectului declarării ce rezultă din activităţile sale în calitate de persoană privată, din relaţiile sale cu persoane apropiate sau cu persoane juridice și alți agenți economici, indiferent de tipul de proprietate, din relaţiile sau afiliaţiile sale cu organizaţii necomerciale, inclusiv cu partidele politice şi cu organizaţiile internaţionale; *persoană apropiată* – soțul/soția, copilul, concubinul/ concubina subiectului declarării, persoana aflată la întreținerea subiectului declarării, de asemenea persoana înrudită prin sînge sau prin adopție cu subiectului declarării (părinte, frate/soră, bunic/bunică, nepot/nepoată, unchi/mătușă) și persoana înrudită prin afinitate cu subiectul declarării (cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră).

Art. 3 din Legea menționată, prevede că, (1) subiecţii declarării averii și intereselor personale sunt: a) persoanele care deţin funcţiile de demnitate publică prevăzute în anexa la Legea nr. 199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică.

Colegiul relevă că, potrivit anexei la Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, primarul este o persoană cu funcție de demnitate publică. Regimul general al funcției de demnitate publică, statutul juridic al persoanei care ocupă această funcție, precum și alte raporturi ce decurg din exercitarea funcției de demnitate publică sânt aspecte statuate de legiuitor în Legea privind statutul persoanelor cu funcție de demnitate publică nr. 199/2010, coroborate cu prevederile Legii privind administrația publică locală nr. 436/2006 și ale Legii privind statutul alesului local nr. 768/2000.

La caz, Colegiul atestă că, Budurin Mihail, Primar al sat. Trifești r-l Rezina, este subiect al declarării în sensul Legii nr. 133/2016, ultimul deţinând funcţie de demnitate publică, prevăzută în anexa la Legea nr. 199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică.

Completul consideră necesar de a menționa că, în conformitate cu prevederile art. 12 alin. (3) din Legea 133/2016, *conflictul de interese real* apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terţe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sînt apropiate, persoanele fizice şi juridice cu care are relaţii cu caracter patrimonial şi care influenţează sau pot influenţa exercitarea imparţială şi obiectivă a mandatului, a funcţiei publice sau de demnitate publică, iar conform alin.(10) al aceluiași articol, *conflictul de interese consumat* reprezintă fapta subiectului declarării de rezolvare a unei cereri/unui demers, de emitere a unui act

administrativ, de încheiere directă sau prin intermediul unei persoane terţe a unui act juridic, de luare sau de participare la luarea unei decizii în exercitarea mandatului, a funcţiei publice sau de demnitate publică cu încălcarea prevederilor alin. (4) şi (7).

Conform art. 12 alin. (4) – (8) al Legii nr. 133/2016, în cazul apariţiei unui conflict de interese real, subiectul declarării este obligat: a) să informeze şeful ierarhic sau organul ierarhic superior imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, despre conflictul de interese în care se află; b) să nu rezolve cererea/demersul, să nu emită actul administrativ, să nu încheie, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, actul juridic, să nu ia sau să nu participe la luarea deciziei în exercitarea mandatului, a funcţiei publice sau de demnitate publică până la soluţionarea conflictului de interese. Informarea despre apariţia unui conflict de interese real se va face până la soluţionarea cererii/demersului, emiterea actului administrativ, încheierea, directă sau prin intermediul unei persoane terţe, a actului juridic, participarea la luarea deciziei sau luarea deciziei şi va lua forma unei declaraţii scrise ce trebuie să conţină date despre natura conflictului de interese şi despre modul în care acesta influenţează sau poate influenta îndeplinirea imparţială şi obiectivă a mandatului, a funcţiei publice sau de demnitate publică. Declaraţia privind conflictul de interese real se înregistrează în Registrul declaraţiilor privind conflicte de interese, ţinut conform anexei nr.4 de către persoana desemnată de conducătorul organizaţiei publice. Autoritatea Naţională de Integritate înregistrează declaraţiile privind conflictele de interese ale subiecţilor menţionaţi la alin.(7) în Registrul declaraţiilor privind conflicte de interese, conform anexei nr.4.

Conform dispozițiilor art. 23 alin. (4) al Legii 133/2016, fapta subiectului declarării în privinţa căruia s-a constatat că acesta a soluţionat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispoziţiilor legale privind conflictul de interese constituie temei pentru răspunderea contravenţională sau penală şi pentru revocarea, destituirea sau, după caz, încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză.

Completul reține, că la caz, prin actul de constatare nr. 122/09 din 23.08.2023, s-a susținut că, Mihail Budurin, exercitând mandatul de Primar al sat. Trifești, r-l Rezina, a emis în privința Veronicăi Budurin – mama acestuia, următoarele acte administrative:

- dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr. ***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr. 1***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr. ***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr. ***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția

nr.***** cu privire la stabilirea sporului pentru performanță; - dispoziția nr.***** cu privire la demisie;
- Contract de prestare a serviciilor nr. *****.

Instanța de judecată reliefează că, în urma consultării informațiilor conținute în Registrul de stat al populației, s-a stabilit că, Budurin Veronica și Budurin Mihail sânt în relații de rudenie (mamă-fiu).

Din prevederile art. 23 alin. (4) al Legii nr. 133/2016, rezultă că, temei pentru angajarea răspunderii conform acestei legi, îl constituie fapta subiectului declarării în privinţa căruia s-a constatat că, acesta a soluţionat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispoziţiilor legale privind conflictul de interese.

Instanța de judecată menționează de asemenea că, potrivit art. 23 alin. (6) şi (7) din Legea nr. 133/2016, subiectul declarării eliberat sau destituit din funcţie potrivit prevederilor alin.(3)-(5), este decăzut din dreptul de a mai exercita o funcţie publică şi/sau o funcţie de demnitate publică, cu excepţia funcţiilor elective, pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării sau destituirii din funcţia publică ori de demnitate publică respectivă sau de la data încetării de drept a mandatului său. Dacă persoana a ocupat o funcţie electivă, ea nu mai poate ocupa aceeaşi funcţie pe o perioadă de 3 ani de la data încetării mandatului.

Colegiul notează că, din interpretarea coroborată a dispozițiilor art.12 alin. (3), (4), (6) și (10) din Legea 133/2016, derivă că, pentru existența unui conflict de interese real consumat, trebuie să fie întrunite cumulativ patru condiții: (i) persoana să fie subiectul declarării în temeiul art.3 al Legii 133/2016; (ii) subiectul declarării a semnat un act juridic/administrativ care vizează persoane ce îi sunt apropiate; (iii) subiectul declarării nu a depus declarația privind conflictul de interese real (declarația nu a fost înregistrată în Registrul declarațiilor privind conflicte de interese); (iv) semnarea actelor a influențat sau a putut influența exercitarea imparțială şi obiectivă a funcției publice.

Corespunzător, pentru existența conflictului real de interese consumat, aceste patru condiții trebuie să fie întrunite cumulativ.

Circumstanțele respective atestă că primele două condiții stabilite de legiuitor în norma art. 12 din Legea nr. 133/2016, sânt întrunite.

Referitor la cea de a treia condiție, se reține că, conform art. 12 al Legii nr. 133/2016, subiectul declarării este obligat să informeze (şeful ierarhic sau organul ierarhic superior imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, despre conflictul de interese în care se află; să nu rezolve cererea/demersul, să nu emită actul administrativ, să nu încheie, direct sau prin intermediul unei persoane terţe, actul juridic, să nu ia sau să nu participe la luarea deciziei în exercitarea mandatului, a funcţiei publice sau de demnitate publică pînă la soluţionarea conflictului de interese) despre apariția unui conflict real de interese, iar soluționarea cererilor/demersurilor,

emiterea unor acte administrative care vizează persoanele apropiate subiectului declarării cu încălcarea acestei obligații constituie temei pentru răspunderea în baza art.23 al Legii 133/2016.

Reieșind din circumstanțele de fapt constatate în cadrul examinării pricinii, raportate la prevederile legale incidente speței, Colegiul atestă fără echivoc că, semnând actele administrative specificate anterior în privința mamei sale, Budurin Veronica, Primarul sat. Trifești, r-l Rezina nu a declarat și nu a soluționat conflictul de interese, ne luând măsuri pentru a proteja corectitudinea procesului de încheiere a actelor juridice, și nedeclarând în scris/ne soluționând conflictul de interese real în care se afla, fiind admisă consumarea acestuia, astfel reclamantul încălcând reglementările legale statuate la art. 12 din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale.

Nu în ultimul rând, Colegiul remarcă că, la etapa adoptării deciziei de sancționare a reclamantului Budurin Mihail, s-a constatat că, în privința acestuia a fost emis Actul de constatare nr. 03/117 din 14.04.2016 privind constatarea regimului juridic al conflictelor de interese, altele decât cele stabilite în cadrul Actului de constatare, contestat prin prezenta acțiune, și reieșind din caracterul repetitiv al abaterilor admise de către Budurin Mihail, primar al sat. Trifești, r-l Rezina, inspectorul de integritate a considerast necesară aplicarea la caz a prevederilor art. 39 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 132/2016, prin solicitarea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale subiectului declarării, cu aplicarea interdicției de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică pe un termen de 3 ani.

În lumina celor descrise, Colegiul reiterează poziția expusă supra, potrivit căreia, Actul de constatare nr. 122/09 din 23.08.2023 emis de Autoritatea națională de Integritate este unul legal și întemeiat, în cadrul cercetării judecătorești ne fiind stabilite careva temeiuri de anulare al acestuia, alegațiile reclamantului în acest sens ne fiind probate în mod corespunzător, acesta din urmă eșuând testul probării, prin prisma art. 93 Cod administrativ a temeiniciei revendicărilor formulate în acțiune, fiind interpretate eronat normele de drept și situația de fapt, iar simpla nemulțumire a reclamantului cu actul administrativ individual, nu atrage după sine anularea acestuia.

În ordinea de idei expusă, Colegiul conchide de a respinge ca neîntemeiată acțiunea în contencios administrativ înaintată de Mihail Budurin împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea Actului de constatare nr. 122/09 din 23.08.2023.

În conformitate cu prevederile art., art. 224 alin. (1) lit. f) Cod administrativ, Completul de Contencios Administrativ din cadrul Colegiului Civil, Comercial şi de Contencios Administrativ al Curţii de Apel Chişinău,-

h o t ă r ă ș t e :

Acțiunea depusă de Mihail Budurin împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea Actului de constatare nr.122/09 din 23 august 2023 se respinge ca fiind neîntemeiată.

Hotărîrea cu drept de recurs la Curtea Supremă de Justiție, în termen de două luni.

Preşedintele completului,
judecătorul **Ghenadie Mîra**

Judecător **Victoria Sîrbu**

Judecător **Angela Braga**